TIMPURI VERBALE

LADISLAU DARADICI

Ieri parcă a fost acea săptămână, cea mai frumoasă din viaţa mea. Şi cea mai scurtă. Întregul oraș era în delir, oamenii parcă înnebuniseră, îşi părăsiseră casele, ieşind pe străzi; era o revărsare de lume, valuri-valuri. Erau zile şi nopţi în care nu ştiam dacă mai trăim sau vom sfârşi în gropile comune din cimitirul săracilor; erau în stare să radă Timişoara de pe faţa pământului, transformând malurile Begăi în culturi de soia. Tu ştii, mamă...

Şi parcă ne iubeam cu toţii, chiar fără a ne cunoaşte. Parcă eram fraţi. Iar eu şi Maria ne iubeam cel mai mult, ne iubeam atât de mult încât nimic n-ar fi putut sta în calea iubirii noastre. Nimic n-o putea atinge, vătăma; nici măcar moartea. Aşa simţeam atunci, deşi ne temeam de spectacolul morţii; pentru prima dată am văzut oameni împuşcaţi, am văzut copii ciuruiţi de gloanţe pe treptele reci ale catedralei în care nu li s-a permis să se refugieze. Dacă mori, îmi spunea Maria, voi muri şi eu... Îi sărutam ochii. Trebuie să moară doar unul, îi răspundeam râzând. Celălalt ne va purta iubirea mai departe...

Eram prea tineri însă, ca să ne putem gândi cu adevărat la *asta:* mureau alţii alături, însă nouă nu ni se putea întâmpla nimic. Toţi tinerii gândesc aşa, poate din pricina asta au şi căzut cei mai mulţi dintre ei.

Zile şi nopţi umede şi reci de indrea, zilele şi nopţile îndurerate şi însângerate ale Timişoarei. Eram zeci şi mii. Eram împreună. O imensă familie, om lângă om. Treceam pe-acasă pentru a lua pachetele pregătite de tine, mamă. Aşa-mi spuneai: Pentru Maria şi pentru tine, Sebastian. Şi pentru băieţi; „băieţii” erau colegii şi colegele noastre.

Oare de ce o iubeai atât de mult pe Maria? Pe toţi ne

iubeai. Ce fel de suflet ai tu, mamă? Aveţi grijă de voi, îmi spuneai. Ai grijă de Maria... Lacrimile-ţi curgeau, mă îmbrăţişai; miroseai a cozonac şi a fursecuri, a vanilie şi a scorţişoară. Prăjiturile, dulciurile, torturile erau viaţa ta. Aveai mereu comenzi de la soţii de ofiţeri, de doctori, în fiecare sâmbătă. Cu banii câştigaţi mă hrăneai, mă îmbrăcai. De multe ori m-am gândit: viaţa ta, eu şi fursecurile. Ai fi bănuit vreodată că într-o zi aveau să-ţi mai rămână doar ele? Mă voi ruga pentru voi, copii, îmi spuneai. Vorbeai cu mine, dar te gândeai şi la Maria. Plecam de acasă cu sacoşa doldora de bunătăţi pe umăr. Treceam pe la facultate şi o luam pe ea. Piaţa Operei era ticsită de lume, iar noi ne aveam locul nostru, acolo ne întâlneam cu „băieţii”, stăteam cu schimbul, strigând...

Nu plecăm acasă, morţii nu ne lasă!

Nu plecăm acasă, morţii nu ne lasă!...

De parcă ei, cei morţi, ar fi fost acolo. Nu-mi imaginam că ei pot fi într-adevăr acolo. Şi strigam. Iar ticăloşii ne răspundeau cu focuri de mitralieră şi cu gaze lacrimogene. Cine erau ei?

Nu plecăm acasă, morţii nu ne lasă... Mulţi au murit aşa, strigând. Mulţi au murit în zilele şi nopţile acelea. Vaietele lor răzbăteau prin noapte, sufocate de pârâitul infernal al semănătorilor de moarte, de ţipătul mamelor îndurerate. M-au împuşcat mamă, m-au împuşcat! Ca pe-un câine turbat m-au împuşcat! Blestemaţi să fiţi în vecii vecilor...

Se trăgea în noi, se trăgea de aiurea. Se trăgea de pretutindeni, tot timpul. Niciodată nu m-am simţit mai aproape de oameni ca atunci. Uneori îmi venea să-i îmbrăţişez pe toţi, să-i sărut, să le fac loc în inima mea. Eram, cumva, mândru de ei. Eram mândru de mine, fericit, în acelaşi timp, că mi-a fost dat să trăiesc acele clipe. Istoria se scria acolo, cu vieţile şi cu sângele nostru, pe trotuar. Aveam cu toţii aceleaşi speranţe, aceleaşi visuri. Maria mă ţinea de mână tot timpul. Uneori, pe furiş, ne sărutam. Strigam odată cu ceilalţi, strângându-ne cu încăpăţânare, cu teamă şi cu bucurie degetele. De bucurie

că suntem împreună. Când ni se făcea foame, desfăceam pachetele pregătite de tine, mamă... Băieţii se băteau pe plăcinte ca nişte căţei. Când ne era frig, beam ceai fierbinte din termos, toată lumea bea ceai, oricine venea de acasă aducea ceai fierbinte şi de-ale gurii; se împărţea totul. Uneori Maria îmi şoptea că mă doreşte; eu o doream tot timpul. Nu ne puteam săruta acolo, faţă de ceilalţi, acolo unde sângele morţilor şi al răniţilor nu se zvântase încă pe caldarâm; ar fi fost o profanare. Erau nopţi umede şi reci, nopţi însângerate, nopţi albe ale Timişoarei, nopţile înflăcărate ale speranţelor. Te doresc, îmi şoptea Maria, şi pe loc ne hotăram şi dădeam o fugă până la facultate. Acolo făceam dragoste, mai întâi într-un amfiteatru. Era un adevărat joc de-a viaţa şi de-a moartea să răzbaţi până acolo, portarul ne cunoştea, ne lăsa înăuntru, îi mai duceam şi lui câte ceva de-ale gurii, era speriat tot timpul, dacă veneau teroriştii? Apoi am descoperit la penultimul etaj, pe un hol, o canapea şi, acolo, pe întuneric, lângă un calorifer fierbinte, făceam dragoste cu disperare, cu patimă. Ne regăseam de fiecare dată unul în celălalt, de parcă am fi fost întotdeauna alţii şi totuşi aceiaşi, dezmierdându-ne, încăpăţânându-ne, uneori îndureraţi, plângând. Ne gândeam la toţi cei ucişi, în majoritate tineri, şi plângeam în tăcere, dând frâu liber sentimentelor noastre, în timp ce trupurile ni se încolăceau dornice şi fierbinţi, dincolo parcă de voinţa noastră. Te iubesc atât de mult, îmi şoptea Maria. Nu vreau să te pierd, îi răspundeam, eşti cel mai frumos lucru din viaţa mea, vieţile noastre sunt miracole, poate izbutim şi ne vom face o nouă lume în care să ne putem creşte copiii, fericiţi şi înconjuraţi de cărţi şi de prieteni. Eram nebuni după cărţi, noi şi toţi ceilalţi, cărţi care ne erau interzise de minţile lor găunoase. Astfel ne iubeam, făcându-ne planuri, visând, ne iubeam şi plângeam, sărutându-ne ochii înecaţi în lacrimi, apoi ne întorceam printre ceilalţi, furişându-ne din nou prin parcuri, printre rafalele ucigaşe, pe malurile înecate în beznă ale Begăi. Ne iubeam prea mult ca să ne temem

de ei.

Nu cred că cineva a avut intenţia premeditată de a mă ucide. A fost mai degrabă un foc tras la întâmplare, glonţul mi-a izbit umărul, am simţit doar o flacără imensă copleşindu-mă, am auzit şi ţipătul Mariei şi am crezut că a fost rănită şi ea. M-am prăbuşit fără cunoştinţă, mulţimea era acolo, în jurul meu, toţi acei oameni pe care nu-i cunoşteam, dar îi simţeam aproape. Aşa că nu mi-a fost teamă, nu mă simţeam singur, iar Maria striga, câţiva colegi s-au aplecat asupră-mi; e-n regulă, am şoptit, revenindu-mi din leşin, parcă era mai bine. Unde te-a lovit? m-a întrebat Alexandru. Eram colegi de grupă şi-mi era cel mai bun prieten, unul din studenţii eminenţi. I-am spus că în umăr, că-mi simţeam oasele sfărâmate, cineva a spus că am avut noroc, că putea fi puţin mai jos, în dreptul inimii, ori mă putea lovi în cap; oricum, sângeram şi mi se părea că ceva se scurge încet o dată cu sângele din mine, parcă mi se scurgea şi viaţa, şi mi se făcea teamă. Maria a cerut

Desen de Walter Riess

să mă ducă la spital. Plângea. E o simplă rană, i-am spus, nu te teme. Te iubesc, mi-a şoptit ea, te vom duce la spital şi voi rămâne cu tine, cineva mi-a rupt o fâşie din pardesiu, Alexandru bandajându-mi umărul, apoi alţii doi m-au prins şi m-au ridicat, ducându-mă pe lângă catedrală, în dreapta, spre pod. Erau cu toţii acolo, mă conduceau. Marcel şi Sonia, Iulia şi Fane, şi ceilalţi colegi. Asasinii, tot repeta Alexandru, era din cale afară de afectat, asasinii... Mulţimea din piaţă striga: *Nu plecăm acasă... Nu plecăm...*

Se temeau şi ei. Acum se trăgea din nou. O auzeam pe Maria plângând. Simţeam că nu mai am putere să-i vorbesc. Nu plânge, i-am şoptit totuşi, chinuit de dureri,

însă ea continua să plângă, iar mie parcă-mi era tot mai somn. M-au urcat într-o maşină şi-atunci mi-am pierdut din nou cunoştinţa; sângeram. Mi-am revenit când am ajuns la spital şi i-am auzit pe ceilalţi certându-se, cei de la spital nu vroiau să lase pe nimeni înăuntru, nimeni nu mă putea însoţi, nu ştiam unde e Maria, acum mi-era într-adevăr teamă, totul ardea în mine şi în preajma mea, era un pârjol cumplit, copleşitor, am fost întins pe o targă şi ridicat, totul se învârtea cu mine, Maria, am spus, dar nu părea să m-audă cineva, nici eu nu mai auzeam, şi-mi amintesc doar că în clipele acelea mă simţeam din cale afară de singur.

În noaptea aceea s-a făcut un recensământul morţilor din spital şi, pentru că lipseau câţiva până la patruzeci şi ei nu mai aveau răbdare, s-a căzut de acord ca locurile vacante să fie completate de câţiva dintre cei răniţi. Aşa că într-o clipă de deznădejde şi de durere infernală, am simţit ceva metalic lipindu-mi-se de tâmplă, urmând apoi un zgomot asurzitor şi acel val de fierbinţeală care m-a ridicat şi m-a zvârlit în braţele chinuitoare ale singurătăţii. Trupurile noastre au fost băgate în saci de plastic, furate apoi şi încărcate într-o maşină; destinaţia era capitala, crematoriul Cenuşa. Dar noi nu ştiam asta. În zori, colegii au venit cu mama şi cu Maria la spital, ca să mă vadă. Li s-a spus că nu am fost niciodată internat acolo.

* * *

Azi se împlinesc zece ani. Ce-s zece ani? Zece zile. Atât mi s-a permis ca să mai rămân. Tu ştii, mamă. M-ai simţit tot timpul. Zece zile, ani... Ce-s zece ani? Nimic nu s-a schimbat. Anotimpurile parcă au devenit ore, orele minute. Dar ştiu deja că am un rost, ştiu deja că mi se oferă o nouă şansă.

Mă opresc sub teiul de lângă mormânt; deasupră-mi cântă un graur. L-aş atinge. Tu ai îngenuncheat deja şi te rogi. Nu merită, ţi-aş spune, dar nu mă auzi. Oare ai uitat că mormântul este gol, că trupul meu... Uneori simt cum

mă risipesc iarăşi în vânt. Dar nu... Trupul meu... Parcă mă-nvăluie gerul îngheţat, nemilos. Moartea e ca o iarnă a sufletului. Trupul meu, colb şi cenuşă... O amintire ce încă mai doare.

Pe câmp, mamă... Acolo, în patru zări. Pământul e pretutindeni acelaşi, aceeaşi ţărână geamănă. Nu marmură, mamă, nu granit! Ţărâna. *Nu voi sicriu bogat...* Nu lespezi. Azi se-mplinesc zece ani.

Vezi, acolo, în stânga? Sub marmura cea sufocată de flori scumpe, sângerii. Acolo zace. Chircit. Înfricoşat, vinovat. El este călăul meu. Îl ştiu de-acum. După ce m-a împuşcat, a fost lovit la rându-i. Ca o ironie a sorţii. E un paradox, al istoriei, al nostru, inedit: victime şi călăi, laolaltă, eroi cu toţii. Iar sângele meu... Cenuşa. Ora... Azi se împlinesc zece ani.

Cine s-a gândit că doar murind poţi dobândi acea tinereţe fără bătrâneţe; eu am tot nouăsprezece ani. Mi s-a-ngăduit să mai zăbovesc niţel, n-am înţeles de ce, dar mi se mai oferă o şansă. Dar nu-mi găsesc tihna, mă zbat. Mă risipesc şi mă adun.. Mă mişc de colo-colo, asta fac, naveta: Timişoara, Bucureşti, Piaţa Operei, spital, crematoriu... Apoi mă duc pe câmp, unde mi s-a-mprăştiat cenuşa. Rătăcesc câteva clipe pe-acolo, mă caut. Mă întorc. Mă opresc în piaţă, în locul în care am fost rănit. Chiar acolo, lângă troiţe. Unde o ţineam pe Maria de mână. Unde strigam. Dau o raită pe la facultate, canapeaua pe care făceam dragoste a fost schimbată, nici portarul nu mai e, a murit de patru ani, avea cancer pulmonar, bietul om. Apoi o caut pe Maria. Nu-i pot spune nimic. Uneori o ţin de mână şi am senzaţia că mă simte. Ştie că sunt acolo, se întristează, plânge. Nu-mi place s-o văd plângând. Mă îndepărtez: zâmbeşte iar. E mai matură, dar la fel de frumoasă. Şi te caut iarăşi pe tine, mamă... Azi se-mplinesc zece ani deatunci.

Mă reped până la spital, refăcând drumul acela halucinant, când noi, cei patruzeci, în saci de plastic... Ne simţeam prizonieri, suflete prizoniere... Uneori mă mai

întâlnesc cu ei, ne intersectăm. Dar nu zăbovim, timpul se scurge. Poate dacă ne-am fi cunoscut dinainte. Dar nu. Sunt alte legi pe-aici, nu toţi avem aceleaşi privilegii. Revin la Timişoara. Te caut, mamă. Întotdeauna te găsesc aici, în cimitir. Ce flori mi-ai mai adus? Ce fursecuri? Copiii străzii te cunosc deja, te-au îndrăgit. Îţi ştiu mirosul de vanilie şi de scorţişoară. El este băiatul meu, le spui când ajungeţi aici, lângă mormânt. Şi le-mparţi prăjiturile. Cum s-a numit? te-ntreabă o fetiţă. Îi spui: Sebastian. Ceilalţi zâmbesc. Râd şi eu, cocoţat în tei. Iar graurul cântă. Copiii termină fursecurile. Mai ai, bunică? Mâine le vei aduce mai mult. Copiii râd şi aleargă afară din cimitir. Alerg şi eu după ei, râd şi eu. Am grijă să nu cadă vreunul, tot timpul trebuie să ai grijă de ei. Azi se-mplinesc zece ani de-atunci. Iar tu ai devenit între timp mama unui erou-martir. Cu o pensie de mizerie, abia-ţi ajunge de unt şi de făină, pentru fursecuri. De-acum eşti convinsă că eu sunt aici, sub marmura asta albă şi curată. Şi poate că ai cumva dreptate: eu sunt aici. Îmi vorbeşti. Vezi, îmi spui, ai un mormânt frumos. Şi tu erai frumos, băiatul meu, singurul meu copil...

Ţi-aş spune că nu mai sunt un copil, sunt un mort de-acum. Te las să-mi vorbeşti, să povesteşti; îţi face bine. Dau o fugă până la spital. Caut salonul în care am fost împuşcat pentru a doua oară. Mi se face teamă, plec, dar încă simt ţeava aceea rece lipindu-mi-se de tâmplă. Apoi explozia. În creier. Şi eliberarea. Singurătatea. Căci n-a mai fost durere, n-a mai fost ură. Doar un dor teribil şi o singurătate fără egal, atât. Un dor de Maria. Dar n-a fost regret. Doar dor. Şi singurătate. Multă, nespus de multă singurătate. Azi se-mplinesc zece ani.

* * *

Mâine te va căuta Maria. Va veni însoţită de Alexandru. Va dori să ţi-l prezinte pe prietenul meu de odinioară, logodnicul ei de-acum. Să nu te întristezi, să nu începi să

plângi. Dacă Maria a trebuit să facă o alegere, să ştii că a făcut-o pe cea mai bună. Bucură-te, mamă, pentru ei. Invită-i în odaia mea, vor dori asta. Vor vorbi despre mine, dar tu întreabă-i de ei: vor să înceapă o viaţă nouă împreună, n-au nevoie de un mort în sufletele lor. Fă-le o cafea şi serveşte-i cu fursecuri. Le poţi pregăti de astăzi, ştiu că îţi face plăcere. Maria îţi va aduce bomboane de ciocolată, iar Alexandru flori. Florile vor fi pentru tine, să nici nu te gândeşti să le aduci în cimitir. Oricum, ei vor trece şi pe la mine, îmi vor aduce trandafiri, iar eu voi fi acolo, cocoţat în tei. Îi voi privi şi mă voi bucura pentru ei. Pentru că *eu cunosc* viitorul, mamă... Ei se vor căsători, vor fi fericiţi. După ’89, după ce a terminat facultatea, Alexandru a rămas la Universitate, ca asistent. Nu s-au mai întâlnit. Maria a trăit izolată de lume, printre cărţile ei. S-au întâlnit acum un an, *întâmplător*. În Piaţa Operei... Ţie îţi pot mărturisi: am contribuit şi eu, niţel, la revederea lor. Avem şi noi, mumă, unele puteri... Aşa că s-au întâlnit acolo, în piaţă, în locul în care am fost rănit. Şi-au adus aminte şi s-au plimbat pe malul Begăi. *Ne-am plimbat.* Să nu crezi că aş putea fi gelos; noi, cei *privilegiați* de-aici, nu suntem capabili de asemenea sentimente. Noi nu putem fi egoişti, meschini. De altfel, şi tu ştii asta, n-am fost niciodată.

Mâine, Maria şi Alexandru îţi vor spune că se vor căsători. Inevitabil, Maria va plânge şi vei plânge şi tu puţin. Dar să te bucuri de bucuria lor, pentru că şi eu o fac, pentru că bucuria lor este şansa mea cea mare. Pentru asta mi s-a oferit acest răgaz de zece zile/ani: ca să te vindec pe tine, s-o vindec şi pe Maria. Şi s-o pregătesc. Ea va deveni mamă: înţelege, e şansa mea de-a fi din nou cu voi şi mi s-au oferit cele zece zile/ani ca s-o împlinesc.

Maria va naşte în toamnă, mamă. Acum, eu trebuie să plec. Dar mă voi întoarce. Mi s-a îngăduit s-o fac din nou. Definitiv, mamă... Pentru o nouă viaţă. Iar numele meu va fi tot Sebastian.

În Timişoara, acum zece ani, revoluţia a început în Piaţa

Maria. Pentru noi, cei patruzeci, ea s-a sfârşit în nişte saci de plastic, la Bucureşti. Dar destinul nostru nu s-a încheiat. Se spune că atunci, în decembrie, am murit în zadar. Că nu s-a împlinit nimic din visurile noastre. Eu nu mai am dreptul să judec, să urăsc; e în afara puterilor noastre. Dar dacă voi reveni, măcar voi şti unde am rămas. Şi poate, cândva, într-un alt ev, vom reîncepe...

E curios cum e şi cu existenţa asta a noastră! O continuitate în trecut, prezent şi viitor... Destinul unui om adunat într-o viaţă, într-o moarte şi o nouă viaţă. Speranţele, idealurile... Viaţa însăşi. Timpuri verbale. Trecut, prezent şi viitor.